

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 13/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 36 och 38 § i universitetslagen samt av yrkeshögskolelagen och lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret

Till kulturutskottet

INLEDNING

Remiss

Kulturutskottet har den 12 mars 2013 begärt ett nytt utlåtande av grundlagsutskottet med anledning av regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 36 och 38 § i universitetslagen samt av yrkeshögskolelagen och lagen om antagningsregistret och studentexamensregistret (RP 44/2012 rd).

- undervisningsråd Birgitta Vuorinen och regeringssekreterare Laura Hansén, undervisnings- och kulturministeriet
- professor Mikael Hidén
- professor Veli-Pekka Viljanen.

Samband med andra handlingar

Utskottet har tidigare lämnat utlåtande GrUU 23/2012 rd i ärendet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

KULTURUTSKOTTETS FÖRSLAG

Kulturutskottet har för avsikt att föreslå ändringar i förslagen om ändring av 36 § i universitetslagen och 22 § i yrkeshögskolelagen i proposition RP 44/2012 rd och ber därför grundlagsut-

skottet ta ställning till om de ändrade bestämmelserna överensstämmer med de krav som grundlagsutskottet ställt med tanke på att trygga likställdheten för olika grupper av sökanden.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Kvoter för dem som söker till sin första studieplats

I sitt utlåtande GrUU 23/2012 rd om proposition RP 44/2012 rd har grundlagsutskottet bl.a. bedömt bestämmelserna om kvoter för dem som söker sin första studieplats. Utskottet ansåg att

det i propositionen fanns godtagbara skäl för särbehandling av olika grupper. Å andra sidan konstaterade utskottet att förslagen till 36 § 3 mom. i universitetslagen och 22 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen i praktiken kan hindra en person som avlagt högskoleexamen att vidareutveckla sig genom att avlägga ytterligare en examen eller en högskolestuderande att byta studieinriktning om kvoten är mycket stor. Det kan bli orättvist särskilt mot personer som till följd av den skyldighet att söka sig till utbildning som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa tar emot en studieplats som inte är deras primära val och senare vill byta inriktning. Utskottet konstaterade att det inte får gå så att de som redan har avlagt en högskoleexamen eller tagit emot en högskoleplats försätts i en oskäligt sämre situation än de som söker till sin första studieplats. Dessutom måste det också i framtiden vara möjligt att avlägga ytterligare en högskoleexamen eller byta studieinriktning. Därför konstaterade grundlagsutskottet i sitt ställningstagande till lagstiftningsordning att 6 § 2 mom. och 16 § 2 mom. i grundlagen kräver att 36 § 3 mom. i lagförslag 1 och 22 § 3 mom. i lagförslag 2 ska preciseras så att särbehandlingen av sökande inte blir orimlig i praktiken.

Detta utlåtande gäller de ändringsförslag som kulturutskottet har lagt fram. Utskottet föreslår att två nya meningar ska fogas till 36 § 3 mom. i universitetslagen. Av dessa meningar har särskilt den senare betydelse för bedömningen av grundlagsenlighet. Enligt den ska universitetet trygga möjligheterna att söka till utbildning för dem som har avlagt högskoleexamen och som redan har tagit emot en studieplats och se till att möjligheterna för olika grupper av sökanden att få en studieplats inte blir oskäligt sämre än för övriga sökanden. Ett motsvarande tillägg föreslås också i 22 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen.

Avsikten med den nya formuleringen är att författningsmässigt fullfölja grundlagsutskottets syfte att se till att särbehandlingen i samband med kvoterna inte blir oskälig. Formuleringen styr och begränsar onekligen i viss utsträckning universitetens och yrkeshögskolor-

nas provningsrätt i fråga om kvotering och den kan anses uppfylla det minimikrav som ställts. Regleringen blir trots allt också i den föreslagna formen mycket inexakt och bedömningen av kvotstorlekens godtagbarhet kommer därför i stor utsträckning att bero på den praktiska tillämpningen. I och för sig är det förståeligt att det inte går att föreskriva om exakta gränser för studieplatser som ska reserveras för förstagångssökande speciellt därför att andelen förstagångssökande av det totala antalet sökande varierar från år till år, studieinriktningsvis och inom studieinriktningarna per antagningsenhet.

Mot bakgrunden av detta menar grundlagsutskottet att både 36 § i universitetslagen och 22 § i yrkeshögskolelagen ännu måste preciseras med att nämna de faktorer som ska beaktas vid skälighetsbedömningen per antagningsenhet. Enligt erhållen utredning kan sådana faktorer vara åtminstone andelen sökande inom respektive grupp av alla sökande och möjligheten att övergå till studier via ansökningsvägar utanför den gemensamma antagningen. I bestämmelsen kan då också ingå ett sedvanlig påpekande om analogi som visar att förteckningen inte nödvändigtvis är uttömmande. Dessutom kan regleringen förtydligas genom att bestämmelsen om kvoter och den bestämmelse som understryker skälighet i fråga om kvoter sammanslås och avskiljs som ett eget moment.¹

¹ Ett nytt 4 mom. i 36 § i universitetslagen kunde exempelvis ha följande lydelse: "En del av de studieplatser som ansökan gäller får reserveras för personer som inte tidigare har avlagt högskoleexamen inom utbildningssystemet i Finland eller mottagit en studieplats i en utbildning som leder till högskoleexamen. Universitetet ska därvid trygga ändamålsenliga ansökningsmöjligheter också för dem som avlagt högskoleexamen och tagit emot en studieplats. Universitetet ska se till att möjligheterna för dessa olika grupper av sökande att få en studieplats inte blir oskäligt olika med tanke på jämställdheten mellan sökandena. Vid bedömning av skälighet ska beaktas andelen sökande inom respektive grupp av alla sökande, möjligheten att övergå till studier annars än via den gemensamma antagningen och andra med dessa jämförbara faktorer."

Ställningstagande

Grundlagsutskottet anser

*att förslagen till 36 § 3 mom. i universi-
tetslagen och 22 § 3 mom. i yrkeshög-*

*skolelagen i begäran om utlåtande kan
behandlas i vanlig lagstiftningsordning.*

Helsingfors den 23 april 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
vordf. Outi Mäkelä /saml
medl. Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Kimmo Kivelä /saf
Anna Kontula /vänst
Jukka Kopra /saml

Markus Lohi /cent
Elisabeth Naucélér /sv
Tom Packalén /saf
Raimo Piirainen /sd
Vesa-Matti Saarakkala /saf
Tapani Tölle /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.